

Adók és arányok

Vajon miért kell adót fizetni, mi szükség van rá? A válasz kettős. Az egyik, amit nagyjából mindenki tud: az állam bevételeinek gyarapítására kell az adó. Amit viszont kevesebben tudnak: az adórendszer az állam polgárainak érdekeit is szolgálja.

Többet is kapjanak. Tehát aki inkább kiveszi részét a közös terhek viseléséből, az a javakból is jobban részesül.

2.

Azt, hogy a költségvetésnek szüksége van az adóbevételre, nemigen kell magyarázni senkinek. Akik jártak már tőkésországokban, azok gyakorlatból, akik pedig nem, azok hallomásból jól tudják, hogy az ott élők jövedelmének milyen tekintélyes hányada megy el adóra. A szocialista országokban viszont a közterhek nagy többségét az állami vállalatok bevételeiből, tehát adójából fedezik. A bérek eleve ennek megfelelőek. A szocialista gazdálkodás kialakulásakor éppen ezért szinte teljesen megszűnt a magánadózási. De a gazdasági fejlődés olyan szituációt teremtett, melyben az adó ismét fontos szerep vár.

1.

Számtalanszor elmondott alapigazság: csak azt tudjuk elosztani, amit megtermeltünk. A háború utáni években bizony kevés elosztani valónk volt. Csak szűkösen álltak rendelkezésünkre a javak és ugyanilyen szűkösen osztogathattuk őket. Akkoriban — éppen a javak szükségessége következtében — lényegében mindenki egyenlően részesedett a javakból és a terhekben is. Később, ahogyan gazdagodott az ország, ahogyan növekedett a termelés, egyre több állt a fogyasztás, az elosztás rendelkezésére. S ahogyan egyre bőségesebben álltak rendelkezésünkre a javak, úgy alakultak ki — néhány kirívó esettől eltekintve — hasznos különbségek az elosztásban, a javakból való részesedésben. Egyre inkább kialakulóban van ugyanis az igazságos differenciálás, megkülönböztetés. S erről a differenciáláson érdemes néhány szót szólni.

Egy tőkésországban végletesen eltérő a jövedelmek. Megpedig nem elsősorban az ember társadalmi hasznossága szerint differenciálódnak, hanem tőkés nagysága, vagy akár a tözsdéi ügyeskedésük révén. Az viszont alapvetően a fejlett tőkésországokban, hogy a sokat termelő, sok hasznat előállító jó szakmunkás bére akár a három-négyszeresét is eléri a kisebb hasznat produkáló segédmunkásénak. Ekkora különbségek nálunk a segédmunkás és az igazgató bére közt ha találhatók. Pedig, ha ilyen végletesen nem is, de meg kell különböztetni a bérezéssel egy — esetleg lusta — segédmunkást egy kiváló, sokoldalú szakmunkástól. Hiszen különben mi készítené arra bárkit is, hogy szakmát tanuljon, tudását állandóan fejlessze és kiválóan végezze munkáját? Szocialista viszonyok között természetesen nem egyszerű és megkülönböztetés. Már kialakult ugyan, de igazán hatékonyan akkor alkalmazhatjuk, ha gazdagabb lesz az ország, ha a képzetlen, rossz segédmunkásnak is jobb megélhetést tudunk biztosítani, mint ma. Akkor viszont a kiváló szakmunkásnak jóval többet lehet már adni.

Ez a folyamat már elkezdődött. Olyasféléképpen, hogy aki többet visel a közösség terheiből, tehát többet tesz le az ország asztalára, az valamivel többet kapjon vissza belőle, mint aki kevesebbet produkál. Amíg kicsiny volt ez az érték, addig — szinte teljesen függetlenül attól, mennyivel járultunk hozzá — lényegében egyenlően részesedtünk belőle. Amint nagyobbodik az érték, nő a nemzeti össtermék mennyisége és értéke, úgy válik egyre természetesebbé, hogy akik többet tesznek az asztalra,

séggel is kapjanak. Tehát aki inkább kiveszi részét a közös terhek viseléséből, az a javakból is jobban részesül.

Természetes ez az alapelv, hiszen ha valaki magas szakképzettséggel többet dolgozik, az nyilván nagyobb értéket állít elő valamilyen nyitunk számára, tehát az ország gazdasága és költségvetése számára is, mint szakképzetlenül és netán tessék-lássék végzett munkával.

E differenciálás hatása tízezerévese kezdett valóban érezhetővé válni nálunk. Érezeti hatását abban is, hogy a korábban többet tanulnak szakmát, végeznek szakiskolát, szereznek valamilyen képzettséget. És ahogyan differenciálódnak a jövedelmek, úgy tudnak egyre többet autót venni, jobban és kényelmesebben élni. Természetesen mindez szorosan összefügg az ország gazdagodásával. Mert ahogyan gazdagodik az ország, úgy juthatnak egyre többen kényelmes, jó lakáshoz és így tovább. Csak hogy éppen az ország gazdagodása és többlet közti a jövedelmek differenciálódása részben megfontolta azt az egységst, ami korábban a terhekben és a javakból való részesedésben megvolt.

Amíg szegényebb volt az ország, lakást, bizony alig építettünk. Szegeden például az ötvenes években, vagy a hatvanas évek elején évente néhány lakóházat épült állami erőből. Ma már százával, ezrével épülnek ország-szerte a lakások az állami költségvetés terhére. Ennek, amellyel, hogy a költségvetésből hatalmas összegeket emészt fel, volt még egy hatása. Az a munkás, aki saját pénzén épített családi házat, éppúgy hozzájárult a lakások építéséhez, mint az, aki lakást kapott bennük. Ez pedig már nyilvánvalóan tartatlan állapot volt. Eppen ezért született meg a kormány lakásrendelete, amely többlet közti intézkedett a lakás használatbavételi díjáról is. Ezzel sikerült elérni azt, hogy aki megkapja a lakást, az járuljon többlet az építési költségekhez, mint az, aki saját erejéből épített magának. A befizetett pénz valamivel csökkenti a költ-

séggel is kapjanak. Tehát aki inkább kiveszi részét a közös terhek viseléséből, az a javakból is jobban részesül.

A másik oldal a differenciálás. Tény, hogy egy tudós vagy egy jó szakmunkás könnyebben tud autót venni, mint egy segédmunkás. És ez így helyes. De az autóhoz utak, szervizek, s számtalan drága dolog kell, melyekről ismét csak az állam gondoskodik. Az viszont már igazságtalan lenne, hogy akinek nincs autója, ugyanannyival járuljon hozzá ezekhez a költségekhez, mint az autótulajdonos. Az MSZMP Központi Bizottságának legutóbbi határozata többlet közti éppén ezért intézkedik úgy, hogy a gépkocsik adóját fel kell emelni. Ezáltal arányosabbá válnak a terhek. A többletbevételeiből pedig évente mintegy 25 kilométer autót lehet építeni. Ez viszont jó az autósoknak és az ország közlekedésének is.

3.

Csak futó és sok tekintetben leegyszerűsített bepillantás mindez az állam gazdaságpolitikájába. Abba a politikába, amely a gazdasági tényezőkkel — adókkal, bérekkel, árrakkal — társadalmi célokat kíván szolgálni. Nevezetesen azt, hogy a terhekben és a javakból a lehetősegek szerint mindenki arányosan — nem egyformán! — részesedjék.

De mire való ez? — Kérdhetnénk. Hiszen így meg lehetne bonyolult és érzékeny rendszerrel kell dolgoznia az államnak. Talán egyszerűbb lenne csak a bérekkel differenciálni, a jövedelmeket tenni csak arányossá, s nem élni az adók és árak adta lehetőségekkel. Valóban egyszerűbb lenne, de aligha célravezető. Mert a távolabbi cél az, hogy a termékek ára arányos legyen az előállításukra fordított költségekkel, hogy az adók arányosabbá tegyék a közös terhek, a jövedelmek pedig megfelelően a közösség számára előállított érték arányos részének. Igaz, bonyolult és érzékeny rendszer lesz ez. De csak így érjük el, hogy valamilyen nyitunk szabadon gazdálkodhassunk jövedelmünkben, hogy kerestünk arra, és úgy költessük el, amire és ahogyan akarjuk.

Szávay István

Forog az idegen

Az eredmény: 3,8 milliárd forint

Gazdasági egység, a népgazdaság fontos része, terve van, amelyet teljesíteni kell, mérik hatékonyságát, korszerűsítik szervezetét, mint minden más vállalatát, s devizát hoz az országnak. Gazdasági egység az IBUSZ Rt., s idén a tavalyinál 20—22 százalékkal többet tesz a közös kasszába, forgalma meghaladja a 3,8 milliárd forintot.

Vállalat, amely idén csaknem négy milliárd forintot mutat fel mérlegén, munkát, szervezést, szolgáltatást, amely ennyit ér. Hogyan jön a forint, a dollár, a rubel, a márka? Közös munkával. Egyre többen érdeklődnek hazánk iránt — a szocialista és a kapitalista világ turistái szívesen látogatnak országunkba. Sokan érkeznek Ausztráliából, az NSZK-ból, de egyre több svájci, francia, olasz, USA, spanyol, svéd állampolgár előtt nyílik fel a határállomás sorompója. Forog az idegen, így szoktuk ezt mondani, azért, mert országunkban van látványos bőven, s kényelmet, kulturált körülményt is tudunk teremteni. És mit ér nekünk a sok hazánkba érkező turista? Azt, hogy az IBUSZ konvertibilis devizabevétele idén várhatóan 11 százalékkal haladja meg az elmúlt évit.

Sokan érkeznek a baráti országokból is, idén legelőször Lengyelországból jöttek hozzánk, de a romániai érdeklődés is fokozódott. Szállodáink, éttermeink árai emelkedtek, s ez valamelyest csökkentette a szocialista országokból induló turistaforgalmat: de minél több megfelelő magánzállással és diákotthoni szobával igyekeznek kulturált körülményeket teremteni a vendégeknek.

Népszerűsíteni kell a magyar tájat, a magyaros vendéglátást, jövőre az IBUSZ-programokat millió példányszámú prospektusokon népszerűsítik külföldön. Különösen a sajátosságok vonzó az idegent, szívesebben megnyitja bukszáját, ha ilyen eseményekre hívják: mezőkövesdi matyó lakodalmas, kalocsa folklór, hortobágyi lovasbemutató.

De nemcsak az idegen fo-

rog nálunk, mi is forgunk külföldön: az IBUSZ szervezésében idén több mint 110 ezer magyar látogatót idegen országokba. Inkább az olcsóbb utak iránt érdeklődtek a hazai turisták, legelőször Csehszlovákiát, Bulgáriát, Lengyelországot választották úticélul. Váloztalanul az érdeklődés homlokterében áll a Szovjetunió. Igazolással elegendő egyetlen adat: 1972-ben 29 különvonatot indítottak, és csak a szovjetállamban 19 ezer magyar utazott.

A nyugati országokba irányuló hazai turistaforgalom idén valamelyest csökkent, legnagyobb kereslet a spanyol és az olasz utak iránt volt. Az utazási szakemberek felfigyeltek arra, hogy a nemzetközi turistaforgalomban egyre nagyobb teret hódít az egyéni utazási forma — csoportossal szemben — erre már figyelemmel voltak a jövő évi programok összeállításánál.

Sok magyar hamarabb ismeri meg távoli tájak szépségeit, mint a hazai értékeket. A belföldi turizmus problémái idén sem oldódtak meg: továbbra is gondot okoz a drága és kevés közlekedési eszköz, valamint a szállodaárak emelkedése. Mégis néhány utazási formát megkedveltek az emberek, az olcsóbb elő- és utószoni üdülések sokakat vonzottak. A „Randevű Budapesttel” akcióban a vidékiek ismerkedhetnek a centenáriumi ünneplő fővárossal, s az üdülést a kedvezményes, olcsóbb szállodai elhelyezés teheti továbbá. A TIT-tel közösen meghirdetett „Ismerd meg hazádat” mozgalom keretében 1972 november végéig 3497 túrát indítottak, amelyen 164 ezer 400-an vettek részt — jövőre továbbfejlesztik az IBUSZ-TIT országjárást.

A következő évben, 1973-ban 123 útvonal között lehet választani, huszonegy országba juthatnak el a magyar turisták. Árában ugyan meghökkenő néhány úti program, például egy 17 napos kubai út 22 500 forintba kerül, egy Japán végcélú kirándulás pedig 33 ezer forintba, de vékonypénzű turistákra is gondoltak, így egy ötnapos opátijai társasutazás 1690 forintba, hétna-

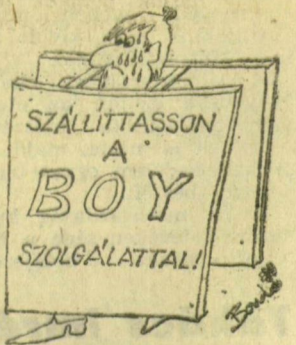
pos zakapániai üdülés 1800 forintba kerül.

1973-ban néhány évi szünet után ismét indítanak társasutazást Indiába, megismélik a görögországi utakat. Érdekesnek ígérkezik az a program is, amelyben hét európai országot — köztük Luxemburgot, Franciaországot, Olaszországot — ismerhetnek meg a turisták. Idén nagy sikere volt a Szovjet Közép-Ázsiába szervezett körutazásoknak, ezért jövőre a korábbi hat helyett kilenc csoportot indítanak.

Leírtuk már, hogy az egyéni utazási forma nagyobb teret hódít a csoportossal szemben, e felismeréstől sarkalva jövőre 19 országba — köztük Csehszlovákiába, Görögországba, Spanyolországba — hatvan útvonalon ajánlanak programot, az egyéni utazóknak szervezik a szállást, az étkezést. De kedvébe akarnak járni a csoportosan utazóknak is: 1973. január 1-től a szocialista országokba indított társasutazatokat kollektív útlevelel helyett egyéni bonyolítják le — kivéve a Szovjetunióba, Jugoszláviába és a Jugoszlávián át szocialista országokba induló társasutazatokat. E változtatás az utasok kényelmét, a mozgás könnyebbségét eredményezi.

Az IBUSZ Rt. gazdasági vállalat, eredmények a népgazdaságot gazdagítja, jövőre az idei 3,8 milliárd forintos forgalom növelésére törekednek az utazási szakemberek.

Reklámszervezés

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

~~~~~

142.

Bakay azonban, aki a kendertermesztés legnagyobb szakértője volt az országban, s járta a vidéket, hogy a népet megtanítsa mindenre, ami ez értékes növény művelésével összefügg, sajnálatos módon még Kremminger préposttal is szívesen vitába szállt kérdésekről, s eltökélt szándéka volt, hogy a túlvilági életéről egy kis fejtegetést is ír. Ő elsősorban gyakorlati ember volt. Tudta, hogy a kender a kelet-ről nyugatra futó barázdákat szereti, hogy a déli nap ereje érje, azt is, hogy megfelelő állati vegyi trágyával fölérősítve az ármentesített területet is megfelelőnek neki, kivéve persze a vadziket verő részeket, mindent tudott a vetétforgásról, a sűrű és mély szántásról, a helytelen kendernyívésről, a helyes sarlózásról, s végül az áztatásról is, de ugyanakkor egy kis pietista hajlandóság is szorult belé, s ha a munkások mellé állt szívvel-leléssel, akkor ebbe egy kis keresztényi küldetésfele is vegyült, valami „örök igazságok” felé kacsintó vallási elfogultság is, ami persze nem mindig eredményezett meggyőző és ésszerű érveket, s néha esetleg legbuzgóbb híveit is megmosolygattatta.

Gábor ezt mind tudta róla, s mégis megvédte minden támadás ellen, s mélyszélesen tisztelte az iparos képviselőt, hogy a saját példaképeire nem reagált, a személyeskedő otrombaságokra ügyet sem vetett, hanem megszállottan, fanatikus hittel haladt a maga útján, mert előtte egy Ausztráliától független gazdag ipari állam képe lebegett, s e nagy cél egyik úttörőjének érezte magát, s nem is alaptalannul.

— De mi újság van a te tudományodban, Vili? — kérdezte meg hirtelen az optikust, aki már kezdte egy kissé unni ezt a sok beszédet. — A legnagyobb újdonság, Nándi — felelt az

öregúr rögtön fölélénkülve, s megnyugodva, hogy véget ért a meddő politikai szócséplés — a csillagászati fényképezés. Ennek majdnem olyan nagy jelentősége van, mint a szinképelemzésnek, mely rohamosan fejlődik a hatvanas évek óta. — S máris föl pattant, hogy egy szép prizmat mutasson meg a vendégeinek, melyet ő csiszolt, s most azon mesterkedik, hogy megfelelő műszert konstruáljon a spektralanalízis számára. — Ó, csoda dolgok ezek — lelkesült őszintén, s gyér szakállát dörzsölgette, mint mindig, mikor nagyobb dikcióba kezdett. — Megismerjük lassan az egész naprendszert, s talán még az is bebizonyosodik, amit Flammarion állít, hogy a földön kívül is élnek emberek, vagy hasonló élőlények. Nem lehetetlen, hiszen az elemek azonosak. Ez a nagy vívmány és a szenzáció! Nem a politika! — Mindezeket persze meg-megállva, s németes akcentussal mondta, de mégis érthetően: a végén szinte beleizzadt a nagy igyekvésbe, hogy elismerést arasson nyelvi tudásával. — Na was sagst du dazu? Ich sprecheschon ganz gut ungarisch. — S az egyik polcra lerántott egy füzetet, melyben a különösen nehéz szavakat írta föl, s üres óráiban szívesen tanulgatta őket. — Schau, hier sind die schwersten Wörter: szinképelemzés, gyűjtőtalóválasz, sugárnyomás, az üstökös feje, üstökös és csövája... Schreklich, aber doch schön!

Gábor, arra való hivatkozással, hogy nagyon fáradt, s holnap újra kimegy dolgozni a gátra, elbúcsúzott a házigazdától és Bakaytól, aki még egyszer megnyugtatta a Pista ügyét illetően, s buzdította őt, hogy diplomája megszerzése után lépjen föl valahol ellenzéki képviselőjelöltként, ő ebben is támogatni fogja.

— Neked az Országházban van a helyed — veregette meg szeretettel a vállát, s annyit mondott, hogy mindössze egy-két napot tölt el Szegeden, ügyelnie kell a gyárára is. De meg tárgyalnia kell a vízügyi bizottság tagjaival is, aztán siet vissza Pestre, mert értesülése szerint a maki képviselő, Széll György, határozati javaslatot kíván benyújtani a Házban a Tisza-szabályozás és a szabályozással eddig elkövetett visszaélésekről. Ez fontos dolog, s ő is el akarja mondani erről a véleményét, most már egészen nyíltan, az ország színe előtt.

Gábor csüggedten füzte hozzá:

— Felek, hogy késő. A percsorai keresztények alig menthették, bár lassan ott kínlódnak valamennyien. A főügyész tegnap minket is oda rendelt, de hol az eső, hol a hó hullik, térdig csúszkálunk a pocsoljában. Közben a víz egyre emelkedik.

Lefelé menet még becsöngett a lakásba, hogy Etelkától elbúcsúzzék. A leány, aki egyre szépült, talán a mélyen átélt szerelemről, várt rá, s az előszobában kiéhezte csókoltá meg.

— Anya már lefeküdt, de jó, hogy becsöngettél. Mert valamit mondanom kell. Tudod — s jelentősen megsimogatta a hasát. — Most már biztos. Olyan boldog vagyok, hogy egy kicsit te is bennem vagy, itt, mélyen. Hidd el, senkinek nem lesz olyan gyereke, mint nekünk — s még egyszer összecsókoltá.

Gábor ellágyult a tudattól, s bár a feje tele volt sötét gondokkal, Veron, Pista, az apja, s a közelgő árvízi veszély szeszélyesen kavargott benne, most mégis valami ünnepi érzés szállta meg, az élet továbbadásának, saját maga folytatásának, újjáteremtésének büszké, s mégis megalázó érzése, mert fölemelő az olyan képesség birtoklása, amely létrehoz valamit, sőt valakit, de épp oly lesújtó is, hogy ebben a rejtélyes művelésben az alkotókészségnek, az öntudatnak, a műveltségnek, s egész valójá elhízott magasabbrendűségének parányi része sincs, mert minden szinte töle függetlenül, valami kéjjel fűszerezett mechanizmus hatása alatt történik. Ő csak azt tudja, hogy szereti ezt a lányt, s a többi a lét rejtett vegykonyhájában játszódik le, melynek eredménye az ő, vagy Etelka, vagy mindkettőjük elvegyült hasonmása. Gyereke lesz — gondolta újból és újból. S ettől a különös leánvtól, aki merész, de mégis óvatos, okos, de szélsőségesen érzelmes, szigorúan erkölcsös, de teljesen felszabadult, aki mindenre jó és alkalmas, barátja, cinkosa, hűga, társa, ösztönzője és védelmezője, s közben forró vérű asszony, tüzes szerető, pedig magas homlokú, melykének szemé, s pirulós bőre úgy hat, mintha zárdaszűz lenne. Ő az ellentmondások kiteljesült harmóniája, s úgy érzi, hogy csak vele lesz érdemes leélni az életet.

(Folytatjuk.)